

İSTAVROZ

GÜÇ
ANLAM
VE
MUCİZELERİ

PARAKLİTU KUTSAL MANASTIRI
OROPOS ATTİKİ 1996

«İstavroz, bütün evrenin koruyucusu
İstavroz, kilisenin güzelliği
İstavroz, kralların gücü
İstavroz, inananların dayanağı
İstavroz, meleklerin şanı
Ve şeytanların yarası»
(Eksapostilario)

İSTAVROZ

Yirmi asır önce, istavroz-çarmıh, namus lekeleyen bir ceza ve bir dehşetli ölümün organıydı. Romalılar, en büyük canileri çarmıha germe cezasıyla cezalandırıyorlardı.

Bugün istavroz, inançlı Hristiyanların tüm hayatlarında hakim olup, kilisemizin bütün hayatında, bir kurban, kurtuluş, sevinç, kutsama ve bağışlama organı olarak hakimdir. Aziz Hrisostomos'un yazdıklarına göre, «Mel'un ve iğrenç olan bu en kötü cezalandırma sembolü, şimdi arzu edilen ve sevilen bir duruma gelmiştir». Onu her yerde görüyorsun. «Kilisedeki Kutsal Masa'da, papaz atama törenlerinde, ayinde, evlerde, çarşılarda, ıssız yerler ve yollarda, denizlerde, gemilerde ve adalarda, yatak ve elbiselerde, düğünlerde, şöenlerde, altın ve gümüş kaplarda, takı ve duvar resimlerinde... Herkese o kadar çok arzulanan bu şahane armağan oldu, ifade edilemeyen bu lütuf».

Gerçekten, bir kişi gözünü hangi yöne doğru çevirirse çevirsin, mabedin içinde veya dışında, istavrozu görecektir. Görünen şeklî bir sembol gibi ve de kutsal bir jest gibi. Kilisenin hayatında istavroz hüküm sürüyor.

Fakat niçin?

Çarmıhın üzerine Allah'ın ta kendisi, Allah'ımız olan İsa Mesih'imiz, çivilenip insanların kurtuluşu için ölümü zamanından beri, bu ceza organı bir kurtuluş organı halini aldı. Bir ilâhî de diyor ki: «Çünkü artık istavroz, bir cezalandırma aracı olmaktan çıkıp, kurtuluşumuz için bir zafer olduğu meydana çıkmıştır». Utanma nesnesi, Kilisenin şanı oldu. Lânetin sembolü, «eski lânetin panzehiri ve şifası» oldu. Sancı ve ölüm odunu-kerestesi, «sevinç yeri» ve «hayat veznesi» halini aldı. Bunların tümü de, İsa Mesih'imiz, en lekesiz bedeni ile beraber bizim günahlarımızı da çarmıhın odununa-kerestesine çivilediği içindir. Aziz havari Pavlos'un yazdığına göre, «Bütün günahlarımızı-kusurlarımızı bağışladı ve günahların yazılı olduğu kâğıdı çarmıha çiviledi».

Şeytan ilk ataları aldatmakla bizi Baba Tanrı'dan ayırmıştı, fakat İsa Mesih'in çarmıhı, bizleri O'nunla uzlaştırdı. İsa Mesih'in çarmıhı,

gökyüzünün krallığını bizlere açtı. İsa Mesih'in çarmıha gerilişine kadar Cehennem doymaksızın adil olanları bile yutuyordu. Onun için bu kadar güç ve erdeme sahiptir. İsa Mesih'in gücü ve erdemi onda. Ki O, çarmıha gerilince, gizli ve anlaşılamayan bir usulle, gücünü ve erdemini Kutsal Haç'ına devretti. Bu olay bilgelikle methiyede şöyle anlatılır: «İsa Mesih'im, senin çarmıhın odundan yapılmış olduğu görüldüğü halde ve tüm bunlara rağmen de, onun üzerinde ilâhi güç vardır. Bu duyular dünyasında görüldüğü halde, manen bizim kurtuluşumuzun ön hazırlığını şahane bir biçimde yapıyor».

Böylece, çarmıh, İsa Mesih'in ta kendisinin sembolü halini aldı. Öyle bir sembol ki şeytanlar ondan korkarak tir tir titrerler.

* * *

Ancak, bu şey gerçekten böyle ise, o zaman niçin insanlar vardır ki, haçı reddediyor, istavroza karşı nefret kusuyor ve onu horluyorlar? Havarî Pavlos diyor: «Çünkü çok kişi yanlış yolda yürüyor. O yanlış yollar hakkında size çok kere de bahsetmişimdir. Şimdi de ağlayarak diyorum ki, İsa Mesih'in haçının düşmanlarının hayatlarının sonları felâket olacaktır».

Gerçekten, bazı tarikatçılar «istavrozun düşmanlarıdır» diyorlar ki, haç, bir cinayet organıdır ve ona saygı göstermek puta tapma anlamındadır. Daha da bir iddiada bulunarak diyorlar ki, eskiden kilise istavrozu kullanmazdı.

Bu görüş hatalı bir görüştür. Birinci olarak, kilisemiz istavrozu sıradan bir geometrik şekil gözüyle bakıp ona itibar göstermediği için. İkinci olarak, istavroza karşı yapılan saygının başlangıcı havariler yıllarına dayanır. Üçüncü olarak, Allah'ın ta kendisi tabiatüstü olaylarla, çeşitli durumlar ve zamanlarda, istavrozun bir Allah sembolü olduğunu göstermiştir. Dördüncü olarak da, çünkü, istavroz çıkarmakla fevkalade mucizeler olmuşlardır.

Ancak, işleri sırayla inceleyelim.

A. Kilisemiz, istavrozun kendisine, sade bir istavroz şekline, üzerinde çarmıha gerilmiş olan Allah'ımızdan ayrı olarak ona saygı göstermez. Bu gerçekten bir putperestlik olacaktı. Fakat, ona İsa Mesih'in büyük kurban oluşu sembolü olarak saygı gösteriyor. Çünkü, ondan erdem, kutsama ve insanın kurtuluşu kaynaklanıyor. Onu öpüyor ve tapıyor insanın Oğlu'nun işareti gibi (Mattheos 24,30), yukarıda da dediğimiz üzere, gizli ve anlaşılamayan bir biçimde, O'ndan gücünü ve erdemini almıştır.

İnançlı kişi istavroz şeklini görüp istavroz çıkardığında, haçın «tipine» ve sembolüne tapmakla, ruhunun gözüyle çarmıha gerilmiş olan İsa Mesih'i görmektedir. Aziz İeronimos yazıyor: «Çarmıhı Allah'ı öper gibi öpmüyoruz. Ancak, çarmıha gerilmiş olan İsa Mesih'e, ruhumuzun temiz isteğini gösteriyoruz». Aziz İoannis Damaskinos da açıklık getirerek, kutsal ağaçtan (İsa Mesih'in, üzerinde çarmıha gerildiği istavrozun kerestesinden parça) başka da: «Hayat veren ve Kutsal Haç'ın tipine de tapıyoruz. Bu her ne kadar farklı bir maddeden yapılmış olsa bile. Onun maddesine saygı göstermiyoruz -asla-, fakat İsa Mesih'in bir sembolü gibi onun tipine saygı gösteriyoruz». Aşağıda, istavroz çıkarmanın kutsal ve mucizevî gücünü incelediğimizde, aziz Pederlerin ne kadar da haklı olduklarını tespit edeceğiz.

B. İstavroza karşı gösterilen saygının başlangıcı, Hristiyanlığın ilk çağlarına doğru kaybolmakta, çünkü zaten havariler yıllarından bize teslim edilmektedir.

Aziz havari Pavlos ilân ediyor: «Ben başka hiçbir şey için övünemem. Sadece İsa Mesih'imizin çarmıhı için. Onun aracılığıyla insanlar benim için çarmıha gerildiler ve ben de onlar için».

Aziz havari Petros, İsa Mesih'in çarmıha gerilme cezası gibi bir cezayla ölüme mahkûm edilmiştir. Fakat o kadar istavroza saygı gösteriyordu ki, cellatlarına şöyle yalvarıyordu: «İsa Mesih'imi çarmıha gerdiğiniz gibi beni de öyle ayakça çarmıha germeye lâıyk değilim. O, dünyaya bakmak için böyle çarmıha gerildi, çünkü O, ahirete gidip orada bulunan ruhları kurtarmağa gidecekti. Oysa beni baş aşağı olarak çarmıha geriniz, çünkü ben gökyüzüne gideceğim için orasını göreyim diye».

Aziz havari, ilk kez davet edilen Andreas da, azap çekeceği çarmıhı (x şeklindeydi) ilk defa gördüğünde, korku ve duygulanma ile şöyle bağırdı: «Çarmıh, sevin, İsa Mesih'in uzuvları ve bedeniyle kutsallaştın, sanki incilerle süslenmişsin gibi! İsa Mesih'im üzerine çivilenmeden evvel, insanlar için korkunçtun. Ancak şimdi, içinde ne kadar erdemin saklı olduğunu bütün inananlar biliyorlar. Sana korkmadan ve de sevinçle yaklaşıyorum. Çarmıha gerilmiş İsa Mesih'in öğrencisini, isteyerek beni kabul et sen de... Ey bahtiyar ve herkesçe arzu edilen haç, beni insanlardan al ve beni Öğretmen'ime teslim et!».

İstavroz çıkarmanın çok eski çağlara dayandığının bir başka tasdikçisi de büyük müdafilerden Tertiliyanos (takriben 160-220), şöyle yazıyor: «Nereye de varacak olsak, nereye de çekilecek olsak, çekildiğimizde ve vardığımızda, ayakkabılarımızı giyerken, yıkanırken, yiyorken, kandili yakarken, yatağa uzandığımızda, sandalyede otururken, herhangi bir

sohbete başladığımızda, alnımızda istavroz çıkarıyoruz» (De corona 3,11).

C. Allah'ın ta kendisi, tabiatüstü olaylar ve şahane vahiylerle, çeşitli durumlarda aşikâr bir usulle, istavroz çıkarmanın O'nun sembolü olduğunu ve de inançlıların yenilmez bir zafer ganimeti olduğunu göstermiştir. Bugüne kadar kurtulup gelmiş olan, Azizlerin yaşam öykülerinde, aziz Pederler ve kilisenin sayılamayacak kadar çok örneklerinden pek azına deyiyeceğiz.

1. Tanınmış kilise tarihçisi olan Evsevios Kesariyas († 340), ki aziz Büyük Konstantinos'un (Megas Konstantinos) çağdaşıdır, çok açık ve yalanlanamaz bir biçimde, herkesçe malûm olan o ışıklı haçın, «Bununla yeneceksin», ifadesinin gün ortasında azize görünmesi olayını yazıyor ve anlatıyor. Bu olaya bütün askerleri de şahit olmuşlardır.

2. Yukarıda zikrettiğimiz, istavrozun tabiatüstü bu görünüşünden başka bir olay da sayısız görgü tanıklarının gözleri önünde meydana gelmiştir. Bu olay da, aziz Konstantinos'un oğlu Konstantios kral ve Kudüs'te başpiskopos aziz Kirillos olduğu zamandı. Mucizeyi azizin kendisi krala bir mektupla anlatmaktadır. Mektubunda da şunları yazıyor: O gün (7 Mayıs 346, Hristiyanların Hamsin Yortusu), sabah saat 9 sularında, gökyüzünde kutsal haç görüldü. Çok büyük, tam ışıklı, kutsal Golgota'dan ta Zeytinlik Dağı'na kadar uzanıyordu. Bunu görenler sadece birkaç kişi olmayıp, Kudüs şehrinin tüm sakinleri onu gördüler. Ve sadece bir an için görünmedi, fakat saatlerce gökyüzünde asılı kaldı. O kadar da parlaktı ki, parlaklıkta güneş ışınlarını bile geçiyordu. Bunun için de gün ortasında onu açık olarak görebiliyorlardı. Şehir halkı bu mucizeyi görür görmez, Anastaseos mabedine koştu. Herkes bir ağızdan İsa Mesih'imize şükretmeğe koştu. Şimdi de işlerin ta kendilerinden öğrenmiş bulunuyorlar ki, Hristiyanların bu herkesçe hürmete lâyık olan dogması, insan bilgeliğine, ki sözler ve mantıkla kandırmaya dayanmıyor, ancak manevî istidatların delillerine ve mucizevî güçlere dayanıyor. Bu dogma sadece insanlar tarafından ilân edilmiyor, fakat Allah'ın ta kendisinden ve gökyüzünden tanıklık ediliyor.

Bu olayın, «gökyüzünde görünen Kutsal Haç»'ın anısına 7 Mayısta, görüldüğü günde, kilisemiz onu kutlar.

3. Büyük din şehidi aziz Efstathios (20 Eylül) harika bir sanrı görmeyi başardı. O sanrıdan dolayı da putperestlikten Hristiyanlık inancına döndü. Aziz Efstathios (ki eskiden adına Plakidas deniliyordu), putperest olduğu halde, akli başında, kendine hakim, insanı ve adaleti seven bir kişiliğe sahip bu kişi, İsa Mesih'in cazibesini üzerine çekti ve bu da kendisine acayip bir biçimde ifşa edildi. Somut olarak, bir gün ormanda

avcılık yaparken, uzaktan, son derece güzel ve büyük bir geyik görür. Öyle ki, kaçtığı halde, ikide bir, başını geriye çevirip gözünün içine bakıyordu. Aziz, atını ona doğru yetişmesi için hızlandırdı, fakat onu yetişemedi. Arkadaşları da arkadan ona doğru koştular, ancak nafile. Saatlerden sonra bu çabalarına son vermek zorunda kaldılar, çünkü atları oldukça yorulmuşlardı. Sadece aziz, yorulmak bilmeyen geyiğin arkasından koşmakta ısrar etti. Sonuç olarak, adamakıllı yorulmuş bir durumda olan kendisi ve atı, büyük bir derin çatlağın önüne vardılar. Geyik, çok kolay bir biçimde karşı tarafa atladı ve durup azize bakmağa başladı. Ancak, at karşı tarafa atlayamıyordu ve durmak zorunda kaldı. O vakit, anlatılamaz bir şaşkınlıkla, geyiğin iki boynuzu arasında son derece parlak bir istavroz görür. O istavrozun üzerinde de İsa Mesih vardı. Bu arada kendisine şöyle deyen bir ses de işitir: «Neden beni kovalıyorsun Plakidas? Ben, senin tanımadığın İsa Mesih'im. Ancak sen, yaptığın iyi işlerle beni memnun ediyordun. Senin hatırın için bu geyiğin üzerinde sana göründüm. Senin verdiği sadakalar ve yaptığın sevaplar beni memnun ettiler. Onun için de ben sana göründüm. Çünkü, senin gibi bir insanın gerçeği bilmemesi adil değildir...». İsa Mesih bunları ve daha bir sürü böyle şeyleri, onu, orasının piskoposuna yollamadan önce kendisine söyledi. Piskopos onu ve bütün ailesini vaftiz etti ve ona Efstathios adını verdi.

İstavroz çıkarma ile ilgili sayılamayacak derecede çok olan ilâhî ifşaat örneklerden ancak üç tanesini yukarıda zikrettik. Bunlar da bize, istavrozun, İsa Mesih'in mührü olduğunu öğretir.

Kilisenin istavroza karşı göstermiş olduğu saygının sebebini daha çok kanıtlarla ispatlaması için ve de uygulamalı olarak istavrozun gücünün İsa Mesih'in bir işareti olduğunu göstermek için, aşağıda zaman zaman bazı mucizeleri anlatacağız. Bunlardan birçoğu azizlerin hayatlarından alınmıştır. Onlar da, bu çok kutsal olan sembolle olmuşlardır.

Ç. Aziz İoannis o Theologos (26 Eylül), Patmos adasındaki Apollon tapınağının felçli putperest din adamını, üzerine istavroz çıkarıp mühürlemekle tedavi etmiştir.

Aziz Antonios o Megas (17 Ocak), kendisiyle alay etmek isteyen bazı putperest bilge kişileri rezil etmek için, kendilerini cin çarpmış olan bazı insanları önlerine getirerek onlara dedi: «Ya bunları, istediğiniz herhangi bir ustalık ve tasımlar veya büyülerle putlarınızdan yardım alarak temizleyiniz, ya da bunu başaramazsanız, o vakit de aleyhimize yürüttüğünüz polemikten vazgeçiniz. O zaman da İsa Mesih'in haçının gücünü göreceksiniz!». Aynı zamanda da İsa Mesih'in yardımını istedi

ve üzerlerine üç defa istavroz çıkarmakla onları mühürledi. Onlar hemen cinlerden kurtulup iyileştiler ve Allah'a şükrederek ayağa kalktılar.

Aziz Epifanios Kipru (12 Mayıs), on yaşında küçük bir çocuk iken daha, azgın bir eşek onu baldırından ciddî bir şekilde yaraladı ve kendisini yere attı. Öyle ki o artık ayağa kalkmağa kadir değildi. O vakit, dindar bir Hristiyan olan Kleovios, yaralı uzvunun üzerine üç defa istavroz çıkardı ve küçük Epifanios derhal tedavi olup ayağa kalktı. Aynı aziz, çok daha sonra, İran kralının kızının üzerine de üç defa istavroz çıkardı ve aynı anda ona işkence veren cinden kendisini kurtardı.

Aryanist kral Ualis, İznik metropol kilisesinin aryanistlere teslim edilmesini emreder, ancak Aziz Vasilios o Megas (1 Ocak), bu konunun çözümünü Allah'a bırakmalarını istedi. Önce kilisenin kapatılmasını, sonra da hem aryanistlerin hem de ortodoksların dua etmelerini tavsiye etti. Eğer ortodoksların duasıyla açılırsa, o vakit ortodokslarda kalmasını, eğer aryanistlerin duasıyla açılır veya da hiç bile açılmazsa, o zaman yine aryanistlerin ellerine teslim edilmesini istedi. Böyle de oldu. Fakat tarikatçıların duaları fayda vermedi. Bunun aksine, aziz Vasilios, mabedin kapalı kapısının üzerine üç kere istavroz çıkararak şöyle, «Hristiyanların Allah'ı, ebedî ve ezelî övülmeğe değerdir», der demez, kapının kolları kırılır ve kapılar da açıldılar. Böylece de kilise ortodoksların elinde kaldı.

İzmit hükümdarı Aleksandros, azize Vasilissa'yı (3 Eylül), bir fırının içine attığı vakit, istavroz çıkarmayla mühürlendi ve ateş ona hiç dokunmadı.

Aziz Thalleleos (20 Mayıs), sağlıklarını bulmaları için yanına giden bütün hastalarını istavroz çıkarmakla tedavi ediyordu.

İsa Mesih için divane olan aziz Andreas (28 Mayıs) ve sepici aziz Zahariyas (17 Kasım), bunlar İstanbul'daki kapalı kiliselerin kapılarını istavroz çıkararak açıp, insanlardan gizli bir şekilde gece ibadet ederler ve sonra da gidecekleri zaman aynı usulle kapıyorlardı.

Ancak, haçın mucizelerinin sonu yoktur.

Bir devamlı ve tekrarlanan mucize de kutsamadır. Gerçeğin kutsal eşya kutusu olan, sadece Ortodoks Kilisesi bu ilâhî armağana ve imtiyaza sahiptir. Sadece kilisemizde kutsama vardır. Papazın haç şeklindeki kutsaması ve de haçın istavroz şeklinde üç kere suya daldırmasıyla su takdis edilir. Böylece de o su, «Ruhlar ve bedenler için tedavi edici ve ona karşı gelen her güce karşı da caydırıcı» bir hal alır. Bundan başka da, zaman içerisinde tam ve bozulmaz bir durumda kalır.

Kronstandi'li aziz İoannis, şunları yazarken haklıdır, diyor ki: «Haç, çarmıha gerilmiş olan İsa Mesih'in, Tanrı'nın Oğlu'nun bir tasviridir. Onun içindir ki, haçın kendisi ve sadece gölgesi bile cinlere, şeytanlara

korku salıyor. Çünkü o İsa Mesih'in işaretidir. Çünkü o çarmıha gerilmiş olanın koruması ve örtüsüdür. Bunun için de, bir kişi suyu takdis etmesi için, haçı suya daldırması yeterlidir. Bundan sonra su, tedavi edici olur ve cinleri uzaklaştırır».

* * *

Buraya kadar özetle anlattıklarımızın tümüyle, kilisemizin haça göstermiş olduğu büyük itibarın nedeni açıklanmış ve anlaşılmış oluyor. Bunun yanında da, ayinde ve inançlı kişilerin hayatlarında sıkça kullanılışının sebebi de anlaşılmış oluyor.

Ayinin icra edilişi esnasında, papazın tüm hareketlerinde, «evlogimeni i vasiliya= mübarek krallık» ifadelerinden, «dia evhon= dualarla» ifadesine kadar hep istavroz çıkarma hakim oluyor.

Tüm ibadet ve ayinlerde, nerede takdis etme sözü geçiyorsa, kilisenin yazılı olmayan geleneğine göre, papaz tarafından «istavroz çıkarma» yapılması lâzımdır.

Bir kişi gözünü nereye çevirirse çevirsin, ortodoks mabedinin içine veya dışına, hep istavrozu görecektir: Kilise yapımında, ikonalarda, kilise süsleme sanatında, ayin kitaplarında, kutsal elbise ve kaplarda...

Bundan mada, günlük hayatımızda da, bütün inananlar olarak, istavroz çıkarma kutsal alışkanlığımızı, kıymetli, takdis edici ve manevî bir emanet gibi koruyoruz.

Dindar Hristiyanlar çok sık bir şekilde istavrozlarını çıkarıyorlar: Sabahleyin uykudan kalktıklarında, bütün dualar esnasında, evlerden ayrılırken, kutsal mabetler önünden geçerlerken, bir işe başlarlarken, işi bitirdiklerinde, su veya herhangi bir içeceği içmeden evvel, yemek yemezden önce, yemek yedikten sonra, uykuya yatmadan evvel, güzel veya kötü bir haber duyduktan sonra... Her durumda, zamanı olsun veya olmasın, istavroz çıkarmak!... Dindar kişinin günü istavrozla başlar ve zaten istavrozla da başlaması gerek, istavrozla da biter. Sadece bu değil, gecesı de istavrozla başlaması ve istavrozla bitmesi lâzımdır.

Çok defa, Hristiyanlar kiliseye gidip papaz tarafından kendilerine istavroz çıkarılmasını, yani onları haç biçiminde takdis etmesini isterler. Bunu da ya haçla, ya başka bir kutsal eşyayla veya da bir papaz elbisesiyle de olsa yapmasını isterler. Sebebine gelince, günaha çağrılara karşı kendilerini daha kuvvetli hissetmek veya herhangi bir hastalıktan kurtulmak için yaparlar.

İstavrozun gücü bu derece büyük, Tanrı'nın Oğlu'nun işaretidir. İçine gizlice hapsettiği erdem bu derece büyüktür. Moskova azizi Makariyos'un özetle yazdığına göre: «Çok defa, candan yaşanmış ve

inançla yapılan sadece bir istavroz çıkarma, Allah'ın katında birçok sözle yapılan duadan daha kuvvetlidir. Ruh aydınlatan ışık bunda vardır. Ya da bedenlerin ve ruhların hastalıklarını iyileştiren bir güç. Her hasara karşı çalışan gizli bir kuvvet. Ruhunu pis olan düşünce ve istekler mi allak bullak ediyorlar? İstavroz çıkarmayla etrafına duvarlar ör. Bu duvarı iki kat ve üç kat yap. Pis olan düşüncelerin kontrol altına alınacaklardır. Üzüntü ve melankoliden kalbin mi eziyet görüyor? Sana korku hakim olup günaha çağrılar da mı seni sardılar? Görünmeyen düşmanların kurnazlıklarını mı hissediyorsun? İstavrozun bu gücüne koş. Ruhun barışı yeniden geri dönecek. Günaha çağrılar uzaklaşacaklardır. Kalbini Allah'ın lütfu tesellisi ve manevî bir ferahlık doldurup taşıyacak».

* * *

Ama bunlardan sonra da haklı olarak şu soru aklımıza gelir: Eğer istavrozun bu derece erdemi ve gücü varsa, neden hepimiz onun nimetinin ve armağanlarının zevkini çıkaramıyoruz?

Cevabı zor değildir: Çünkü Allah ve kilisenin istediği şekilde onu doğru bir biçimde, gerektiği gibi kullanmıyoruz da ondan. Sadece belirleyici dört sebepten bahsedeceğiz:

a) Belki de az imanlı ve gevşek olduğumuz için olabilir. İstavrozu çıkarırken çarmıha gerilmiş olan İsa Mesih'e canlı bir imanla ve de O'nun haçının bağışlama gücüne inanarak yapmıyoruz.

b) Belki de alçakgönüllülüğümüzün olmayışındandır. Eğer İsa Mesih haçının gücünü harekete geçirirse, kibirliliğe düşme tehlikesi olabilir. Bu ilâhî gücün sonuçlarını bizim başarılarımız sayabiliriz.

c) Belki de kalbimizin katı oluşu, günahkâr halimizden ve pişman olmayışımızdandır. Aziz Kosmas o Etoles dediği gibi, «Ellerimizi günahattan temiz ve kirlenmemiş bir durumda bulundurmamız lâzımdır. İşte o vakit istavrozumuzu çıkardığımızda, şeytan adamakıllı yanar ve uzaklaşır. Eğer biz günahlarla kirlenmiş bir durumdaysak, o zaman çıkardığımız istavroz iş yapmaz... ve o vakit de şeytanlar korkmazlar».

ç) Son olarak da, belki istavrozu doğru bir biçimde çıkarmıyoruz. Kutsal Kilisemizin bize teslim ettiği şekilde yapmamakla, istavrozun kutsallığını ve İsa Mesih'in ta kendisini de incitiyoruz.

Bu sonuncusuna çok dikkat etmeliyiz. Çok daha fazla. Hepimiz, papazlar, rahipler ve sade vatandaşlar, hepimiz suçluyuz. Biri çok, diğeri az. Bedenimizin üzerine dikkatsizce, alışılmış bir biçimde veya da saygısızca çıkardığımız istavrozlardan dolayı.

Bazıları, göğsünün üzerine veya havada da ellerini hareket ettirirler, öyle ki bedenlerine hiç değmeden. Bazen üçgen veya (X) çizerler, bazen

de, sanırsın ki gitar çalıyorlar. Bir kişi böyle bir gereksiz ve anlaşılmaz hareketi nasıl nitelendirir ki neredeyse kutsal şeylere karşı küfür sınırına dayanıyor? Aziz Hrisostomos'un sözü ağır ama gerçektir. Bir yerde yazıyor ve diyor ki: «Bu dikkatsiz Hristiyanların ellerini şeytanın ta kendisi hareket ettiriyor. Bunu da, çok kutsal olan Kutsal Haç sembolü ile alay etmek için ve de kendilerini günaha sokmak için».

Bazı Hristiyanlar da başka bir hataya düşüyorlar. Onlar ki, kiliseye gelirler ve genelde de görünen bir yerde dururlar. Orada herkesin önünde sahte bir gösteriş ve derin tövbelerle bellerini kırarlar, ellerini kontrolsüz bir biçimde sağa sola uzatır ve dolu dolu hareketlerle, münasebetsizce ve bazen de belki gülünç bir şekilde istavroz çıkarırlar...

Bir üçüncü kategori Hristiyanlar da var olup, onlar istavroz çıkarmadan tamamen ve de alenen çekinirler. Onlar ki, İsa Mesih ile O'nun haçına iman etmekten utananlardır. Dünya insanlarının istihzalarından, küçümsemelerinden ve alaylarından korkanlardır. Onlar, İncil yazarı aziz İoannis'in yazdığı gibi, «insanların şerefini, galiba Allah'ın şerefinden daha çok severler». Biz eğer onlara dahil isek, o vakit aziz havari Pavlos'un emrini hatırlayalım, «Bu dünya hayatı biçimini benimsemeyiniz», bir de İsa Mesih'in ta kendisinin ciddî bir uyarısını, ki o da: «Her kim ki, insanların önünde bana iman ederse, ben de gökyüzünde olan Baba Tanrı'mın önünde bunu O'na ileteceğim. Kim ki beni insanlar önünde reddederse, ben de gökyüzünde bulunan Baba Tanrı'mın önünde onu reddedeceğim». Bunların ötesinde de, şunu da iyice anlayalım ki, kendimizi çok güçlü bir silahtan mahrum bırakıyoruz. O silah ki, günaha çağrılara, ihtiraslara, hastalıklara ve şeytanlara karşı çok güçlüdür. Kudüs'lü aziz Kirillos'un bize verdiği tavsiyeye dikkat edelim, «İsa Mesih'in çarmihından utanmayınız. Birileri utanır ve onu saklıyorsa, sen istavrozunu meydanda yap. Şeytanlar Kral İsa Mesih'in bu işaretini görsünler diye. Böylece de onlar titreyerek uzaklaşacaklardır. Hem de istavroz çıkarmayı sıkça yap. Yemek yerken, su içerken, otururken, uzanırken, kalkarken, konuşurken, yürürken ve kısacası da her durumda. Çünkü burada dünyada kim istavroz çıkarırsa, o kişi, manen gökyüzünde bulunuyor... Muska büyüktür. Fakirler onu bedava alır ve hastalar da hiç zahmet etmeden. Çünkü onun bağışlaması Allah'tan gelmektedir. İnananların işareti ve şeytanların korkusudur».

Ancak bizim için de, istavroz nasıl muska olacak? Ellerimizde, şeytanlar için korku salan bir araç nasıl olacak? Eğer biz onu doğru yaparsak. Eğer biz onu aziz Kilisemizin bize teslim ettiği ve de bize öğrettiği gibi yaparsak. İnançla, huşu ile, bilinçle, vakarla, alçakgönüllülük ve basiretle.

Nasıl yani?

Evvelâ, sağ elimizin ilk üç parmağını birleştirir, böylece de tek bir Allah'a olan inancımızı ikrar eder ve bu da aynı anda da üç varoluştur, üç kişidir. Onlar da, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'tur. Bunlar aralarında aynı özde birbirlerine bağlı, «ayrılmayan» ve «bölünmeyen». Avuca değen iki parmak da, İsa Mesih'imizin iki tabiatını, iki isteğini ve iki faaliyetini sembolize ediyor, insanî ve ilâhî. Bu yolla, ortodoks inancımızın ikrarını sembolik olarak yapıyoruz. Bunun temelini de Teslis ve İsa Mesih inancı oluşturur.

Sonra elimizi alnımıza getiririz. Bedenimizin düşünsel işlev bölgesine. Böylece Allah'ı bütün gücümüzle sevdiğimizi ve bütün düşüncelerimizi de O'na adadığımızı gösteririz.

Devamında, el karın bölgesine gelir. Böylece, sembolik olarak, Allah'a bütün arzu ve duygularımızı sunduğumuzu beyan ediyoruz.

Son olarak da, elimizi omuzlara getiririz, önce sağ omuza, sonra da sol omuza. Bununla da her bedenî faaliyetin O'na olduğunu ikrar ederiz.

Daha başka bir tamamlayıcı açıklama da, sadeliğinde çok çok teolojik, aziz Kosmas o Etolos, beşinci öğretiminde diyor ki:

«Dinleyiniz Hristiyanlarım, istavrozun nasıl yapılması gerektiğini ve ne anlama geldiğini. Bize Kutsal İncil, Kutsal Teslis ve Allah'a, gökyüzünde daha çok melekler tarafından şükredildiğini söylüyor. Senin de ne yapman gerek? Sağ elinde üç parmağını bir araya getirirsin. Gökyüzüne çıkıp ibadet yapamadığın için, elini başına koyarsın, çünkü başın yuvarlak ve gökyüzünü andırır ve ağzınla da dersin: Siz ki melekler gökyüzünde Kutsal Teslis'e hamdediyorsunuz, ben de, lâıyk olmadığım bir kul gibi, Kutsal Teslis'e hamdediyor ve ona ibadet ediyorum. Bu parmaklar da üç tanedirler ya - hem ayrıdırlar, hem de beraberdirler – Kutsal Teslis de böyledir. Allah, üç şahıs ve sadece bir Allah. Elini başından indirir ve karnına koyarak dersin: Sana tapıyor ve sana ibadet ediyorum İsa Mesih'im, bizim günahlarımız için Meryem ana'nın karnında ete kemiğe bürünmeyi kabul ettin. Sonra yine sağ omuza koyarak dersin: Allah'ım sana yalvarıyorum, beni affet ve beni sağ tarafına adil olanların yanına koy. Sonra yine elini sol omuza koyarak dersin: Allah'ım sana yalvarıyorum, solda olan günahkârların yanına beni koyma. Sonra yere eğilerek: Allah'ım sana şükrediyorum. Sana tapıyor ve sana ibadet ediyorum, sen mezara konulduğun gibi ben de

mezara konulacağım. Sonra da ayağa kalktığında, yeniden dirilmeyi gösteriyor ve dersin: Sana şükürler olsun Allah'ım, sana tapıyor ve sana ibadet ediyorum. Ebedî hayatı bize vermen için ölülerden yeniden dirildin. Çok kutsal olan istavrozun anlamı budur».

* * *

Yukarıdakilerden anladığımıza göre, istavroz, bütün kurtarıcı olaylarını ve Cennet'ten kovulmuş olan insan için Allah'ın özen gösterdiği sonsuz sevgisini içine alıyor. Onun içindir ki, Hristiyanlar için, kurtarıcı, hayat verici ve kutsayıcı bir işarettir. Daha da, «zafere ulaştıran silah» (aziz Sofronios İerosolimon), «kötüleri püskürten» (aziz Grigorios Nissis), «bütün nimetlerin sermayesi»'dir (aziz İoannis o Hrisostomos). Elimizden geldiği kadar onu çok sık kullanalım. Bununla da manevî ve günlük yaşantımızın her safhasını kutsallaştırırız.

16. BASKI
460. BİN

BEDAVA DAĞITILIR